

Slutrapport – Stöd av kommunala handlingsplaner enligt stegen i SMHI:s Lathund för klimatanpassning

Aino Krunegård



Innehållsförteckning

1	UPPDRAGET	2
2	SYFTE OCH MÅLGRUPP	2
3	GENOMFÖRANDE.....	2
4	GENOMFÖRDA STUDIECIRKLAR	3
5	UTVÄRDERING AV GENOMFÖRDA STUDIECIRKLAR	3
5.1	Återkoppling från deltagarna	3
5.2	Återkoppling från deltagande länsstyrelser	5
6	WEBBVERKTYG.....	5
7	EKONOMI.....	6
8	SLUTSATS OCH REKOMMENDATIONER.....	7

1 Uppdraget

I samband med vårändringsbudgeten 2021 fick SMHI ett utökat uppdrag som framgår av det ändrade regleringsbrevet, daterat 23/6 2021.

”SMHI ska stödja länsstyrelser i framtagandet av kommunala handlingsplaner enligt stegen i SMHI:s Lathund för klimatanpassning. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljödepartementet) senast den 1 mars 2022.”

I regleringsbrevet beskrevs även finansiering av arbetet.

”SMHI får betala ut högst 6 000 000 kronor till myndigheter samt kommuner dels för arbete initierat inom Myndighetsnätverket för klimatanpassning, dels för att stödja framtagandet av kommunala handlingsplaner enligt stegen i SMHI:s Lathund för klimatanpassning. Medlen betalas ut mot rekvisition.”

Detta kan jämföras med det tidigare regleringsbrev för 2021:

”SMHI får betala ut högst 2 000 000 kronor till myndigheter samt kommuner för arbete initierat inom Myndighetsnätverket för klimatanpassning. Medlen betalas ut mot rekvisition.”

Uppdraget att stödja länsstyrelser i framtagandet av kommunala handlingsplaner fanns också med som ett pågående uppdrag i regleringsbrevet för 2022.

Denna rapport utgör SMHIs redovisning av uppdraget.

2 Syfte och målgrupp

Studiecirklar sågs som det bästa sättet att utveckla kommunernas förmåga att använda sig av Lathunden. Det primära syftet med dessa studiecirklar var att ge deltagande kommuner god förståelse för hur SMHIs Lathund för klimatanpassning kan användas för att underlätta och strukturera klimatanpassningsarbetet i kommunen och ta fram en handlingsplan för klimatanpassning.

Ett annat syfte var att stärka samverkan mellan kommuner i klimatanpassningsfrågor både inom och mellan länen.

Målgruppen var kommuner i ett tidigt skede av klimatanpassningsarbetet.

Kommunernas deltagare skulle i första hand vara personer som har, eller kommer ha, en samordnande roll i kommunens klimatanpassningsarbete och som arbetar, eller kommer att arbeta, med att ta fram kommunens handlingsplan för klimatanpassning.

3 Genomförande

Den 1 juli 2021 skickades en utlysning av medel till klimatanpassningssamordnare på länsstyrelserna för genomförande av länsbaserade studiecirklar utifrån SMHIs verktyg Lathund för klimatanpassning, i syfte att stärka arbetet med klimatanpassning i kommunerna.

Totalt inkom nio ansökningar med representation från 14 länsstyrelser. Sista ansökningsdag var satt till 27 augusti och beslut om tilldelning fattades 1 september. Efter en samlad bedömning beslutades tilldelning för tre grupper.

- Kalmar, Östergötland och Blekinge
- Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Gävleborg
- Västra Götaland

I urvalet eftersträvades en geografisk spridning, medverkan från kommuner av olika storlek och en spridning av klimatrelaterade risker.

De kommuner som enligt utlysningen skulle prioriteras var:

- Kommuner som ligger i startgroparna för sitt arbete med klimatanpassningsfrågor
- Kommuner med ett engagemang på tjänstemannanivå
- Kommuner med politiskt engagemang för klimatanpassningsfrågor (detta kriterium ströks senare med anledningen av att det visade sig vara alltför svårt att bedöma).

Kostnaden för kommunernas arbetstid och resekostnader kunde ersättas med en fast summa per medverkande. Även länsstyrelserna fick en fast ersättning för arbetstid och för kostnader för lokaler och enklare förtäring.

Länsstyrelserna själva stod för urvalet av vilka kommuner som tillfrågades att delta. I utlysningen framhölls vilka kommuner som studiecirkeln riktade sig till.

På grund av det stora intresset för studiecirkelarna såg SMHI behov av att vidareutveckla konceptet och skapa ett webbverktyg. Syftet med detta var att underlätta för länsstyrelserna att själva genomföra liknande aktiviteter för sina kommuner. En konsult fick i uppdrag att delta vid studiecirkelarna, intervju kommuner och länsstyrelser. Erfarenheterna från genomförda studiecirkel låg således till grund för utvecklingen av webbverktyget.

4 Genomförda studiecirkel

Tre studiecirkel hölls parallellt och dessa bestod av tre träffar à 5 timmar. Sammanlagt hölls nio träffar. Restriktionerna under pandemin gjorde att alla träffar utom en var digitala. Detta sågs vara en fördel för de träffar som hölls tillsammans med flera länsstyrelser då avstånden i många fall var långa. Inför varje träff fick deltagarna en hemuppgift att arbeta med.

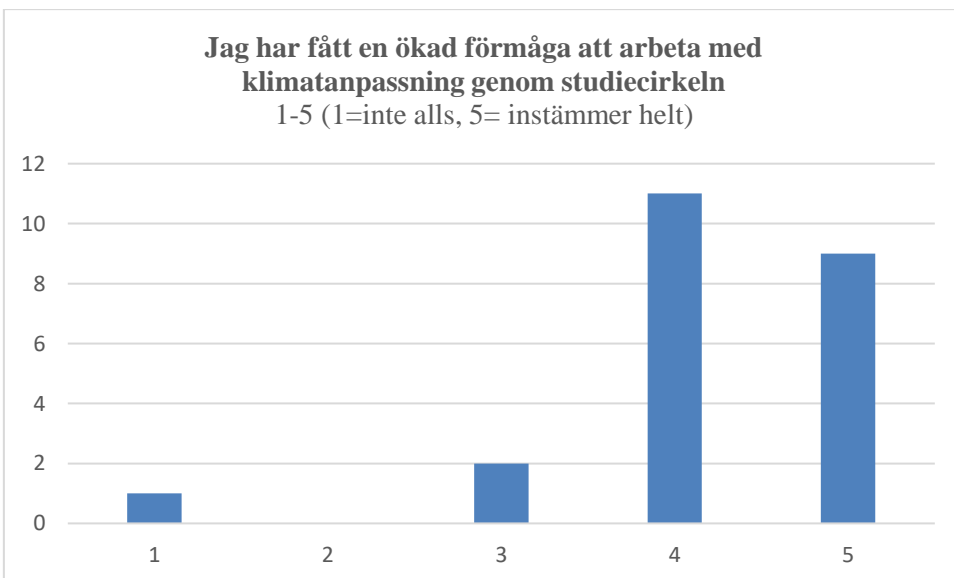
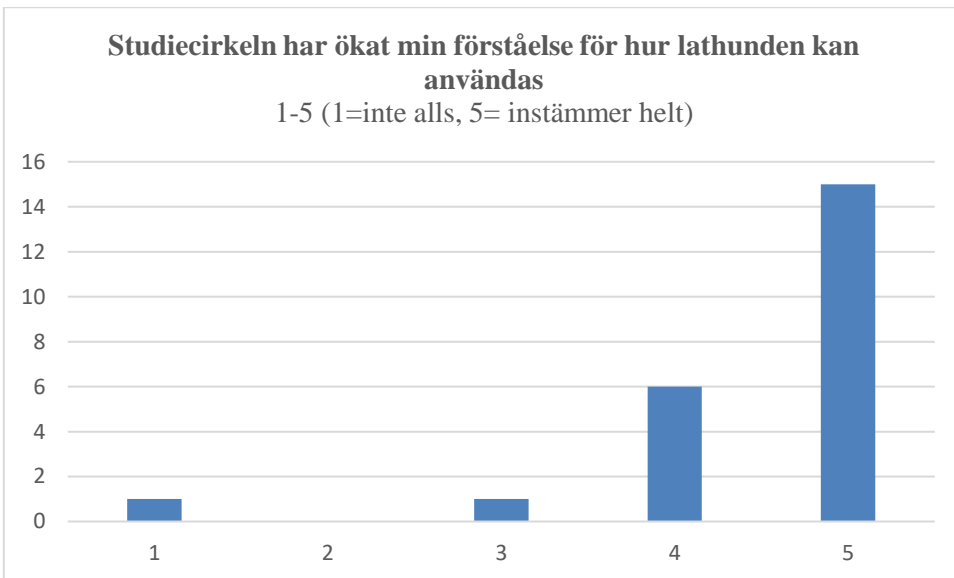
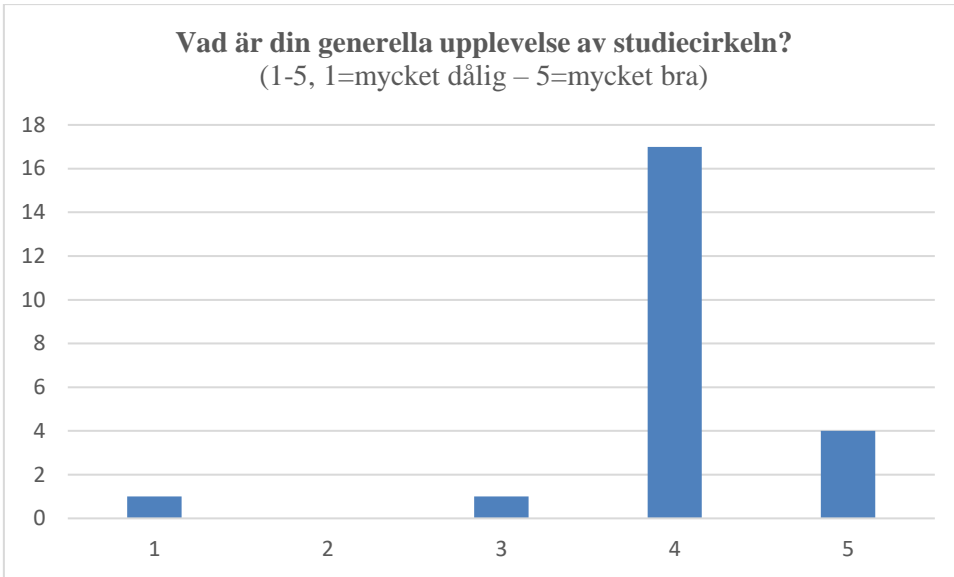
SMHI ansvarade för upplägg och huvuddelen av innehållet i träffarna. Alla träffar anpassades i möjligaste mån efter de deltagande länsstyrelserns önskemål. Länsstyrelserna gavs även möjlighet att under varje träff bidra med inspel, tips, regional kunskap och exempel.

Varje studiecirkelgrupp hade även ett föredrag av en utomstående myndighet som berättade om sitt klimatanpassningsarbete. De myndigheter som fick frågan om deltagande valdes tillsammans med länsstyrelserna. De myndigheter som deltog var Sveriges geologiska undersökning (SGU), Folkhälsomyndigheten (FoHM) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

5 Utvärdering av genomförda studiecirkel

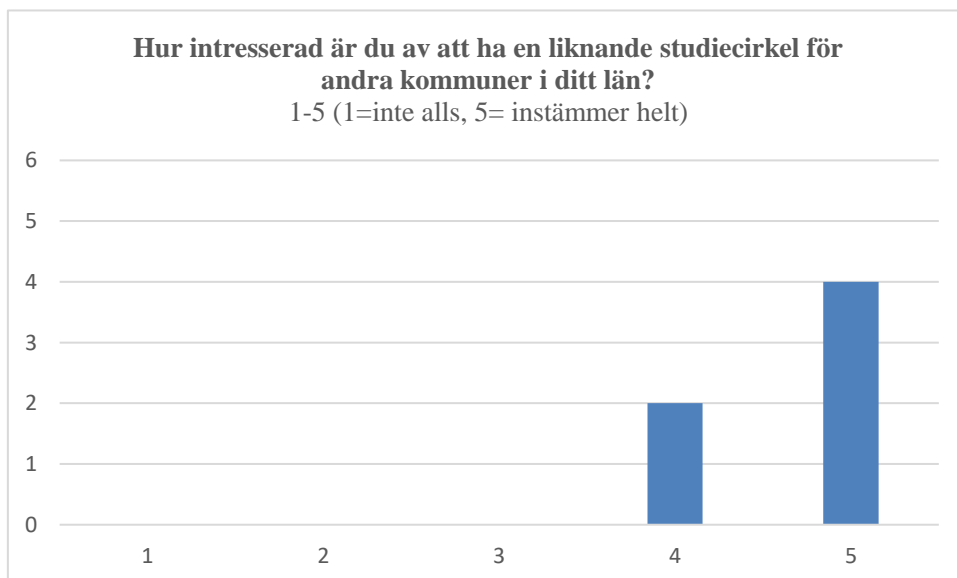
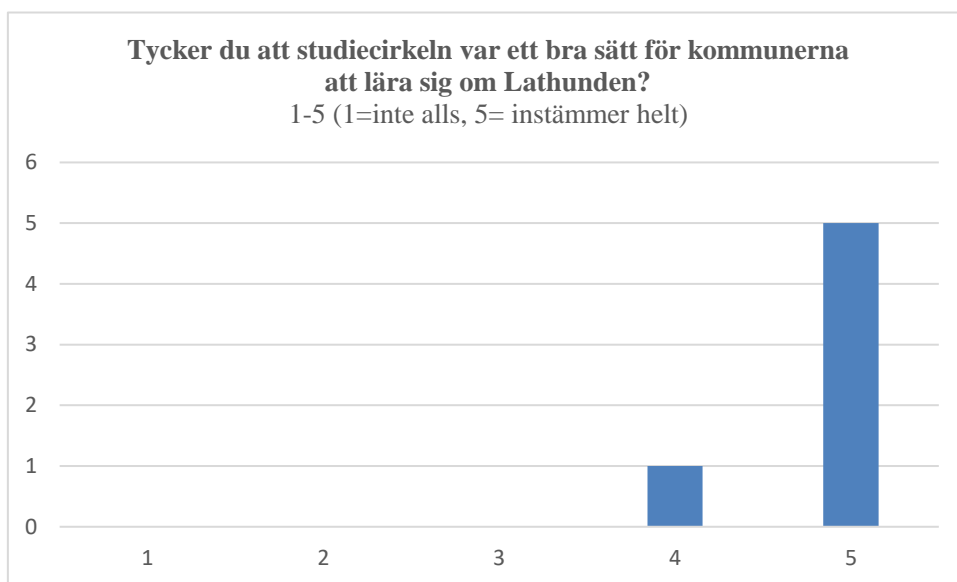
5.1 Återkoppling från deltagarna

Efter genomförda studiecirkel skickades en webbaserad enkät ut till alla deltagare. Ett urval av de inkomna svaren från alla grupper visas i diagrammen nedan.



5.2 Återkoppling från deltagande länsstyrelser

Även deltagande länsstyrelser fick möjlighet att lämna synpunkter på de genomförda studiecirkelarna. Svar har erhållits från sex av de deltagande länsstyrelserna. Den generella upplevelsen av genomförda studiecirkel var positiv. Många länsstyrelser hade fått bra återkoppling från sina deltagande kommuner. Flera av länsstyrelserna lyfte dock att framförhållningen var knapp både för anmälan och planeringen vilket är något som de gärna ser ändras till eventuella framtida satsningar.



6 Webbverktyg

Utifrån erfarenheter från genomförda studiecirkel valdes ett annat upplägg för webbverktyget. Deltagarna förväntas inhämta kunskap om de olika stegen i Lathunden på egen hand, och mötestiden ägnas åt diskussion och erfarenhetsutbyte.

Webbverktyget innehåller kortare, lärande pass med kunskapsförmedling om de olika stegen i Lathunden. Dessa illustreras med verkliga exempel från kommuner, i form av

filmer och text. Verktöget innehåller även förslag på upplägg av möten som stöd för länsstyrelsernas genomförande av studiecirkelarna.

Det framtagna materialet kommer att tillgängliggöras under början av 2022. För att öka tillgängligheten ska materialet även presenteras i en elektronisk lärplattform.

Utvecklingen av verktöget i lärplattformen förväntas pågå fram till sommaren och lanseras till hösten.

Mottagandet av detta verktyg ger oss information om eventuellt behov av framtida satsningar.

7 Ekonomi

Beloppet som länsstyrelser och kommuner beviljades för deltagande i studiecirkelarna uppgick till sammanlagt 1 891 400 kr. Utbetalningarna, som baserades på faktiskt deltagande, blev något lägre, se Tabell 1.

Kostnaden för webbverktöget uppgick fram till årsskiftet 2021/2022 till 425 000 kr.

Tabell 1 Sammanställning av kostnader, årsskiftet 2021-2022

	Utbetalt 2021
Länsstyrelsen Västra Götaland	523 400
Länsstyrelsen Västerbotten	461 000
Länsstyrelsen Kalmar	757 000
Konsult webbverktyg	425 000
Summa	2 166 400

De personer på Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI som deltagit i projektet har sammanlagt arbetat uppskattningsvis 550 timmar med studiecirkelarna.

8 Slutsats och rekommendationer

De genomförda studiecirkarna var en pilotomgång och därmed ett test för att se om konceptet kan fungera för att hjälpa kommuner att börja använda SMHIs Lathund för klimatanpassning. Genomförda studiecirklar har överlag mottagits positivt. Trots den knappa tidplanen var det många länsstyrelser som skickade in ansökan för deltagande.

Återkopplingen från både deltagande kommuner och länsstyrelser har varit positiv. Huruvida denna insats gör att deltagande kommuner faktiskt kommer avancera i arbetet med klimatanpassning är i dagsläget svårt att veta, men många har uttryckt att studiecirkarna har ökat deras förståelse för klimatanpassning och för användningen av Lathunden vilket ger bättre förutsättningar för att arbetet i kommunerna ska komma vidare.

Den korta tidplanen har skapat stress både för deltagande länsstyrelser och för arbetsgruppen på SMHI. En längre planeringstid hade kunnat leda till ett mer genomtänkt koncept. Det hade kunnat ge tid för att exempelvis hitta kommuner med bra exempel på genomförda åtgärder som kunnat inspirera och motivera deltagande kommuner.

För eventuella framtida studiecirklar finns flera erfarenheter att bygga vidare på. Intresset hos länsstyrelser och kommuner för att delta på dessa studiecirklar har varit stort och visar på behovet av denna typ av träffar.

Under hösten har flera länsstyrelser själva påbörjat arbete med att genomföra likande studiecirklar. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning har stöttat dessa initiativ efter kapacitet och framtaget material har delats med länsstyrelser på efterfrågan.

SMHI kommer under 2022 att arbeta för att utveckla och sprida det webbaserade verktyget och stötta länsstyrelserna i användningen av det. Utvärdering av verktyget ger kunskap om eventuella behov av framtida satsningar.